

ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ АВТОМОБІЛЕБУДІВНИХ КОРПОРАЦІЙ

Статтю присвячено аналізу фінансової стратегії підприємства та визначенню її місця в управлінні економічною безпекою автомобілебудівних підприємств, враховуючи їх стратегічну спрямованість, необхідність вирішувати інвестиційно-інноваційні задачі, проблеми підвищення рівня економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: економічна безпека, фінансова стратегія, фінансові моделі, фінансове планування, управління витратами.

Постановка проблеми. Корпоративні утворення, які є складними економічними системами, знаходяться в режимі стратегічного передбачення, можливостей зміни станів, які в сучасних умовах багаторазово змінюються, а темпи змін різного порядку наближаються до критичних (іноді – кризових), коли їх стає важко відстежувати, коригувати, направляти та управляти ними.

Це й обумовлює інтерес до формування спеціальної підсистеми, яка може бути визначена як «управління розвитком». Стосовно автомобілебудівних компаній актуальність розробки даної системи є високою, враховуючи їх стратегічну спрямованість, необхідність вирішувати інвестиційно-інноваційні задачі, проблеми підвищення рівня економічної безпеки компанії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В економічній літературі опубліковано ряд розробок в галузі фінансового менеджменту (П.В. Воробйов, М. Грінблатт, В.А. Лялін, А. Ревенков, Ш. Тітман та ін.). Вони успішно застосовуються та є корисними, проте є тільки частиною, й притому допоміжною, методів формування фінансової стратегії.

Методи стратегічного управління (М. Альберт, И. Ансофф, В.А. Горемыкін, Ф. Хедоурі та ін.) успішно застосовуються, проте є чисто якісними, не дозволяючи органічно поєднувати роботу з кількісними та якісними критеріями. Необхідно відзначити, що і в рамках поточного фінансового планування в останні роки з'являється немало цікавих нововведень, так, наприклад, як «розробка бюджету» на нульовій основі» (піонер – фірма «Тексас Інструмент»), коли кожний з видів діяльності, що здійснюються в рамках тієї чи іншої функції або структурного підрозділу на початку річного циклу планування повинен довести своє право на подальше існування шляхом обґрунтування майбутньої економічної ефективності коштів, що виділяються.

Для всіх цих модифікацій річного (або середньострокового) внутрішньофірмового планування характерні традиційні методологічні принципи – воно спрямоване усередину фірми (засновано на розгляді підприємства як «закритої» системи) та є, передусім, інструментом розподілу внутрішньофірмових ресурсів, а також раціональної організації, координації, контролю діяльності внутрішньокорпоративних підрозділів.

Мета статті. Метою цієї статті є визначення місця фінансової стратегії в управлінні економічною безпекою автомобілебудівних корпорацій.

Виклад основного матеріалу. Системність та цілісність управлінню економічною безпекою автомобілебудівних компаній надають його основні складові: вибір та

реалізація пріоритетів фінансової політики, стратегічне планування, прогнозування потенціальних загроз стійкості, механізм забезпечення інвестиційно-інноваційного процесу, включаючи забезпечення розвитку організаційного, технологічного та науково-технічного потенціалу.

Управління економічною безпекою автомобілебудівної компанії може суттєво відрізнятись залежно від національної специфіки, що визначає основи систем управління, особливостей галузей та системної конфігурації управління. У новій системі управління, що формується в Україні, управління економічною безпекою компанії повинно відігравати важливу роль.

Необхідними складовими такої стратегії автомобілебудівного підприємства є заходи зі збереження та розвитку фінансового та науково-виробничого потенціалу, здійснення цільових програм та проєктів, включаючи програми реструктуризації компанії, визначення пріоритетів довгострокового соціального та техніко-економічного розвитку. Стратегічні завдання автомобілебудівної корпорації пов'язані з модернізацією (реконструкцією) найважливіших сфер діяльності компанії та, перед усім, фінансово-економічної, орієнтованої на освоєння сучасних можливостей, створених в результаті науково-технічного та соціального прогресу та формування передумов для подальшого просування вперед, на основі активного використання компанією сучасних методів управління, що забезпечують певну збалансованість та майбутні напрямки розвитку корпорації.

Консолідація та інтегрований взаємозв'язок капіталів автомобілебудівної корпорації як фактор модифікації їх інституційної структури має особливу роль. Посилення цих процесів має на меті забезпечити вільне пересування капіталу, що є особливо важливим для недостатньо потужних корпоративних систем. До цього слід додати концентрацію фінансового посередництва та зміну інституційної структури ринку.

При здійсненні своєї діяльності кожна компанія зустрічається з конгломератом перспективних рішень (їх підготовкою) та дій, які ранжуються залежно від потреб підприємства. Виникає потреба у розробці методології стратегічного управління, що спеціально орієнтована на роботу в умовах складного, динамічного та невизначеного середовища. Основою такої методології може стати методологія стратегічного управління на базі поєднання програмно-цільових методів та методів аналізу ризикових ситуацій.

Аналіз та оцінка загальних методів корпоративного управління є складною та спеціальною проблемою, оскільки від визначення найважливіших тенденцій, що виникають в процесі управління, залежить його ефект.

Розробляючи сучасні підходи до управління економічною безпекою необхідно змінити методологічний підхід, перейшовши від формулювання та обґрунтування основних напрямків майбутніх змін (як це робилося та робиться при розробці різних соціально-економічних програм) до ретельного аналізу дисбалансів, дезінтеграційних тенденцій, що перешкоджають активізації економічного розвитку та визначенню «пов'язаних комплексів механізмів та інструментів», що дозволяють ліквідувати ці дисбаланси та порушення.

Структурно-елементний аналіз реальної фінансової гнучкості автомобілебудівної компанії, пов'язаної з оцінкою інвестиційних рішень та змін господарського середовища недооцінюється в практиці українських компаній. Загальна оцінка тенденцій розвитку фінансової структури та активів компаній не завжди дозволяє приймати ефективні рішення по стратегії їх розвитку.

Принциповим при цьому поєднанні є те, що прийняття стратегічних рішень і повинно здійснюватися з позиції оцінки відтворювальних процесів, що відбуваються під впливом комплексу вищезазначених зовнішніх та внутрішніх факторів.

У фінансовому сегменті розвитку автомобілебудівних корпорацій аналіз стану планово-прогнозої роботи показує, що в даний час робиться спроба налагодження сучасної системи бюджетних принципів управління, поки ще значною мірою

орієнтована та поточне фінансове планування. Крім того, було активізоване використання методів довгострокового планування.

Бюджетні методи управління є важливим елементом фінансового планування діяльності компаній та організацій розвинених країн. Так, в США найбільшими автомобілебудівними компаніями широко використовується система «планування-програмування-бюджетування». Практично всі елементи цієї системи відомі в українській практиці, проте разом вони використовуються недостатньо: система цілей та стратегій їх реалізації (план) – комплекс практичних заходів по їх реалізації (програма) – фінансові плани, баланси та фінансові результати (бюджет). Відсутність системності знижує в цілому ефективність фінансового планування організацій [4]. Вихід на рівень, що відповідає світовим стандартам в галузі фінансового планування передбачає перехід від традиційних форм складання бюджету до впровадження систем побудови оптимальних фінансових планів, використанню стратегічного менеджменту для організації внутрішньо фірмового бізнес-планування [1]. Нові умови, пов'язані із загостренням фінансової ситуації, посиленням конкурентної боротьби, потребують активізації сучасних методів фінансового внутрішньо фірмового управління.

Баланс компанії, що традиційно використовується на практиці, є достатньо статичним документом, що фіксує стан фінансів компанії на певний період, оскільки рух коштів в цьому періоді «закритий» та знаходиться поза полем зору. А цей рух якраз і відображає ефективність фінансових заходів та окремих видів діяльності.

Для ефективних рішень необхідно постійно оцінювати можливі проблеми та складності, визначати заходи по їх рішенню, як показує практика. Бюджетні принципи як раз орієнтовані (шляхом розрахунку та аналізу комплексу фінансових показників та інших інструментів) на те, щоб оцінювати правомірність окремих заходів, їх спрямованість на забезпечення фінансової стійкості компанії.

Необхідним є більш широке використання комплексних фінансових моделей компанії для створення бюджетів, в основі яких повинні бути розроблені прогнози її розвитку. Поки що рівень розробки прогнозів у більшості компаній є недостатнім ані за якістю, ані за формою.

Посилення роботи по формуванню функціонально-орієнтованих стратегій є також вкрай необхідним: у сфері ціноутворення, зовнішньоекономічної орієнтації діяльності на фондовому ринку, інвестиційній та інноваційній діяльності.

Ці стратегії повинні розроблюватися в рамках реалізації комплексних моделей корпоративного планування, побудови фінансових схем, що характеризують ключові аспекти розвитку автомобілебудівної корпорації на основі системного аналізу її фінансових потоків, що відображають процеси розподілу та концентрації грошових коштів корпорації на важливіших ділянках бізнес-процесу.

Існують серйозні недоліки в трактуванні та практиці довгострокового фінансового планування, як показує аналіз практики реалізації систем фінансових моделей (бюджетів). Що стосується практики, то її негативний бік пов'язаний в основному зі збільшенням екстраполяційних методів формування стратегічних моделей, що, безумовно, знижує їх рівень достовірності та загальну практичну цінність [7].

У системі внутрішньокорпоративного управління автомобілебудівною компанією поступово повинна бути впроваджена модульна схема управління, яка передбачає в майбутньому стратегічну структуру організації компанії. До основних модулів, які можуть вже зараз розроблюватися та запроваджуватися, відносять такі:

1. Бюджетування. Нові цілі фінансового планування, бюджети продаж, комерційних та прямих витрат, виробництва, управлінських та загальновиробничих накладних витрат. Звіт про прибутки та збитки, кошторисний балансовий звіт та касовий бюджет.

2. Управління грошовими коштами. Структурування грошових потоків, управління готівкою, ліквідність, дисконтування, складання касового бюджету, бартер.

3. Управління оборотними коштами. Структура обігового капіталу, обіг поточних активів, фінансовий цикл, управління товарно-матеріальними запасами, система управління запасами, розрахунки потреб в обігових коштах.

4. Прогресивне управління витратами компанії. Нові принципи обліку витрат, класифікація витрат та питання агрегування, аналіз безбитковості, операційний та фінансовий способи зниження витрат, визначення сфер можливого збільшення прибутку.

5. Податкове планування. Мінімізація податкових платежів, планування податкових виплат, недопущення штрафних санкцій, своєчасне забезпечення інформацією.

6. Діагностика стану компанії. Основний інструментарій для визначення стану компанії, експрес-діагностика, аналіз основних коефіцієнтів, управління фінансовою структурою компанією, показники рентабельності.

7. Впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Різниця в системі стандартів, варіанти переходу на IAS тощо.

Існує багато проблем в плані організаційно-функціональної та фінансової побудови автомобілебудівної компанії. До них можна віднести: забезпечення інтересів споживачів; зниження реальних витрат виробництва продукції, обґрунтованість системи управління, передусім у сфері ціноутворення, обґрунтованість схеми внутрішньої взаємодії підрозділів компанії з державою, місце в системі державного управління економіки тощо.

Оскільки ці проблеми стосуються в основному сфери оперативного-фінансового управління, вони і є в цей час предметом роботи з вдосконалення управління компанії. Проте вже зараз необхідна переорієнтація цієї роботи на стратегічні аспекти налагодження системи внутрішньофірмового управління, особливо фінансів.

Панування великих автомобілебудівних корпорацій та активізація конкуренції між ними призвели до того, що основною метою компанії тепер є не максимізація короткострокового прибутку, а максимізація довгострокового зростання, що суттєво впливає на стратегію її розвитку. Але Україні до цього ще потрібно йти, враховуючи монополізацію країни та високий рівень корупції.

Також необхідною є активізація державного впливу на інноваційний процес компаній з метою забезпечення зростання ділової активності компанії та добробуту економіки та населення. Вірогідно, ціна повинна бути пов'язана з потребами (в ідеалі) компанії в інвестиціях, при цьому формула ціни повинна передбачати не тільки відшкодування витрат, але й таку надбавку, за рахунок якої компаніях здатні забезпечувати економічне зростання та інвестувати.

Рух грошових ресурсів створює основу фінансової системи автомобілебудівних компаній, в якій ключовою є модель управління грошовими потоками. З урахуванням часового аспекту взаємної залежності стадій відтворювального процесу слід відрізнити такі схеми руху фінансових ресурсів:

- грошові кошти надходять дискретно в певні фіксовані проміжки часу та можуть бути спожиті в ці проміжки часу;
- грошові кошти накопичуються безперервно та без особливих затримок безперервно споживатися.

Визначення цих схем є необхідним, оскільки вони реалізуються з урахуванням впливу часового лагу та обмежень у зв'язку з цим на використання. Та для кожної схеми повинні відпрацьовуватися найбільш оптимальні форми реалізації. Від урахування цієї специфіки залежить й ефективність їх реалізації [6].

Тобто йде мова про особливості обліку базових принципів оцінки стану фінансів автомобілебудівних компаній: оптимізацію використання фінансового потенціалу; забезпечення зростання доходів; зниження виробничого та фінансового ризиків. Це пов'язано із забезпеченням фінансової стабільності компаній.

Висновки. Отже, фінансова стабільність є основною умовою забезпечення фінансових зобов'язань. На сьогодні більшість компаній знаходиться нижче нормаль-

ного рівня фінансової стабільності. Також низьким є рівень використання власних ресурсів. Обіг поточних активів зростає в основному за рахунок позабалансових статей, збільшуються коефіцієнт заборгованості та зв'язність ресурсів. Рівень ліквідності знижується, падає коефіцієнт покриття. Складний стан з ліквідністю загострює платіжно-розрахункову ситуацію.

При вдосконаленні систем управління необхідно мати на увазі не власне реорганізацію управління, але й те, яку користь принесе для досягнення стратегічних цілей компанії створення або трансформація тих чи інших функцій системи управління.

Необхідно взяти до уваги також, що орієнтація фінансових стратегій українських компаній повинна враховувати напрямки зусиль державної політики, що пов'язана з довгостроковими тенденціями розвитку економіки країни та орієнтуватися на них при коригуванні власних стратегій.

У загальному вигляді схему управління розвитком подано на рис. 1.

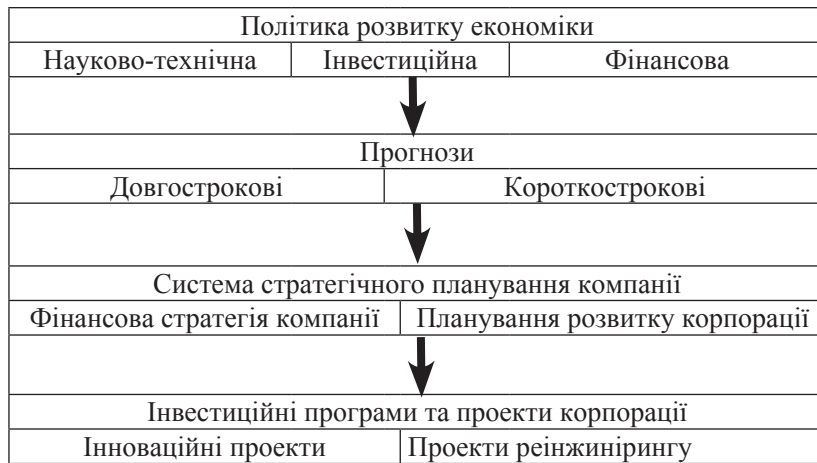

Рис. 1. Схема стратегічного управління розвитком автомобілебудівної корпорації

Таким чином, до ключових цілей фінансової стабільності автомобілебудівної корпорації належать, по-перше, забезпечення високого рівня фінансової стабільності, що передбачає ефективне використання фінансових ресурсів, інвестиційну активність, виконання зобов'язань та нормальну ліквідність; по-друге, ефективне використання фінансових і матеріальних ресурсів, що включає прискорення обігу поточних активів, стабілізацію коефіцієнта фінансування, зниження коефіцієнта заборгованості та збільшення автономізації використання ресурсів; та, по-третє, забезпечення нормального рівня ліквідності, що передбачає збільшення коефіцієнта загальної ліквідності, зростання коефіцієнта поточної ліквідності та збільшення коефіцієнта покриття.

Список використаних джерел

1. Ансофф И. Стратегический менеджмент. Классическое издание / И. Ансофф: пер с англ.; под ред. А.Н. Петрова. – СПб.: Питер, 2011. – 344:ил.–(Серия «Теория менеджмента»).
2. Горемыкин В.А. Экономическая стратегия предприятия / В.А. Горемыкин, О.А. Богомолов. – М.: Информационно-издательский дом «Филинь», Рилант, 2001.
3. Лялин В.А. Финансовый менеджмент: учеб. пособ. / В.А. Лялин, П.В. Воробьев. – 2-е изд., испр и доп. – СПб.: Изд. дом «Бизнес-пресса», 2001. – С. 119.
4. Ревенков А. Финансовое планирование на предприятии / А. Ревенков // Экономист. – 2004. – № 11.

5. Сизов Ю.И. Экономическая безопасность региона / Ю.И. Сизов. – М.: Наука, 2007.
6. Слепов В.А. О Взаимосвязи финансовой политики, стратегии и тактики / В.А. Слепов, Е.И. Громова // Финансы. – 2000. – № 8. – С. 50.
7. Хучек М. Факторы выбора стратегии предприятия / М. Хучек // Вестник Московского университета. Серия 6. Экономика. – 1999. – № 3. – С. 64.

Данная статья посвящена анализу финансовой стратегии предприятия и определению ее места в управлении экономической безопасностью автомобилестроительных предприятий, учитывая их стратегическую направленность, необходимость решать инвестиционно-инновационные задачи, проблемы повышения уровня экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: *экономическая безопасность, финансовая стратегия, финансовые модели, финансовое планирование, управление затратами.*

This article analyzes the financial strategy of the enterprise and its place in the automobile companies' economic security management given their strategic focus, the need to solve the investment and innovation problems as well as that of the economic security level increase.

Key words: *economic security, financial strategy, financial models, financial planning, cost management.*

Одержано 21.02.2014.